

Η ΤΡΑΓΩΔΙΑ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΕΙΑΣ ΧΕΙΡΑΦΕΤΗΣΗΣ

Posted on [Ιούνιος 3, 2015](#) | Δεν επιτρέπεται σχολιασμός στο Η ΤΡΑΓΩΔΙΑ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΕΙΑΣ ΧΕΙΡΑΦΕΤΗΣΗΣ

EMMA ΓΚΟΛΑΝΤΜΑΝ

Θ' αρχίσω με μια παραδοχή: ανεξάρτητα απ' όλες τις πολιτικές και οικονομικές θεωρίες που ασχολούνται με τις θεμελιώδεις διαφορές μεταξύ των διάφορων ομάδων μέσα στην ανθρώπινη φυλή, ανεξάρτητα από ταξικές και φυλετικές διακρίσεις, ανεξάρτητα απ' όλες τις τεχνητές διαχωριστικές γραμμές μεταξύ των δικαιωμάτων γυναίκας και άνδρα, θεωρώ ότι υπάρχει ένα σημείο όπου αυτές οι διαφοροποιήσεις μπορούν να συγκλίνουν και να διαμορφώσουν ένα τέλειο σύνολο.

Με τα παραπάνω δεν σκοπεύω να προτείνω μια συνθήκη ειρήνης. Ο γενικός κοινωνικός ανταγωνισμός, που στις μέρες μας κυριαρχεί σε ολόκληρη τη δημόσια ζωή, έχει προκύψει μέσω αντιτιθέμενων και αντικρουόμενων συμφερόντων και θα θρυμματιστεί, όταν η αναδιοργάνωση της κοινωνικής μας ζωής, βασισμένη στις αρχές της οικονομικής δικαιοσύνης, αποτελέσει πραγματικότητα.

Η ειρήνη ή η αρμονία μεταξύ των φύλων και των ατόμων δεν εξαρτάται απαραίτητα από μια επιφανειακή εξίσωση των ανθρώπινων όντων· ούτε απαιτεί την εξάλειψη εξομοιωμένων γνωρισμάτων και ιδιαιτεροτήτων. Το πρόβλημα που αντιμετωπίζουμε σήμερα, και που στο άμεσο μέλλον πρέπει να επιλυθεί, είναι το πώς μπορεί κάποιος να είναι ο εαυτός του και ταυτόχρονα να είναι ένα με τους άλλους, να συμμερίζεται αισθήματα με όλα τα ανθρώπινα όντα και ταυτόχρονα να διατηρεί ατόφια τις ιδιότητες που τον χαρακτηρίζουν. Αυτή, νομίζω, πως είναι η βάση πάνω στην οποία μπορούν να συναντηθούν χωρίς ανταγωνισμό και αντίθεση η μάζα και η μονάδα, το αληθινά δημοκρατικό και το πραγματικά ατομικιστικό, ο άνδρας και η γυναίκα. Ίσως το σύνθημα δεν θα πρέπει να είναι «συγχωρήστε ο ένας τον άλλον», αλλά «κατανοήστε ο ένας τον άλλον». Η συχνά αναφερόμενη φράση της Madame de Stael, «το να καταλαβαίνεις τα πάντα σημαίνει να συγχωρείς τα πάντα», δεν μου φάνηκε ποτέ ιδιαίτερα ελκυστική, επειδή έχει την οσμή του εξομολογητικού: το να συγχωρήσεις το συνάνθρωπό σου κουβαλά μία φαρισαϊκή ανωτερότητα. Το να κατανοείς το συνάνθρωπό σου αρκεί. Η αποδοχή αντιπροσωπεύει εν μέρει τη θεμελιώδη πτυχή των απόψεών μου σχετικά με τη χειραφέτηση της γυναίκας και της επίδρασης που έχει σε ολόκληρο το γυναικείο φύλο.

Η χειραφέτηση θα πρέπει δώσει στη γυναίκα τη δυνατότητα να γίνει άνθρωπος με την ουσιαστική πλέον έννοια. Όλα όσα μέσα της ποθούν την αποδοχή και τη δράση θα πρέπει να φτάσουν στο υψηλότερο επίπεδο έκφρασής τους· όλα τα τεχνητά εμπόδια πρέπει να καταρεύσουν και ο δρόμος προς τη μεγαλύτερη ελευθερία πρέπει να καθαρίσει από κάθε ίχνος καταπίεσης και σκλαβιάς τόσων αιώνων.

Αυτός ήταν ο αρχικός στόχος του κινήματος για τη χειραφέτηση της γυναίκας. Αλλά τα αποτελέσματα μέχρι τώρα απομόνωσαν τη γυναίκα και της στέρησαν αυτήν την ευτυχία, που τόσο της είναι ουσιαστική. Η απλά επιφανειακή χειραφέτηση έχει κάνει τη σύγχρονη γυναίκα μια τεχνητή ύπαρξη, η οποία θυμίζει τα προϊόντα της γαλλικής δένδροκομίας με τα δέντρα αραβουργήματα και τους θάμνους, τις πυραμίδες, τους τροχούς και τα στεφάνια, και απέχει πολύ από τις φόρμες που θα επιτυγχάνονταν με την έκφραση των εσωτερικών ιδιοτήτων της. Τέτοια τεχνητά καλλιεργούμενα φυτά γένους θηλυκού εμφανίζονται σε μεγάλους αριθμούς, ιδιαίτερα στο αποκαλούμενο διανοητικό πεδίο.

Ελευθερία και ισότητα για τη γυναίκα! Τι ελπίδες και φιλοδοξίες ξύπνησαν αυτές οι λέξεις, όταν πρωτοεκφράστηκαν από μερικές από τις ευγενέστερες και γενναιότερες ψυχές εκείνων των ημερών! Ο ήλιος με όλο του το φως και τη δόξα επρόκειτο να ανατείλει σε έναν νέο κόσμο. Σ' αυτόν τον κόσμο η γυναίκα επρόκειτο να είναι ελεύθερη να κατευθύνει το πεπρωμένο της· ένας στόχος σίγουρα αντάξιος του μεγάλου ενθουσιασμού, του θάρρους, της επιμονής, και της ακατάπαυστης προσπάθειας του τεράστιου πλήθους των πρωτοπόρων ανδρών και γυναικών, οι οποίοι διακινδύνευσαν τα πάντα ενάντια σε έναν κόσμο προκατάληψης και άγνοιας.

Οι ελπίδες μου κινούνται προς αυτόν το στόχο επίσης, αλλά θεωρώ ότι η χειραφέτηση της γυναίκας, όπως αυτή ερμηνεύεται και εφαρμόζεται στην πράξη σήμερα, έχει αποτύχει στην επίτευξη εκείνου του μεγάλου σκοπού. Τώρα, η γυναίκα έρχεται αντιμέτωπη με την ανάγκη να χειραφετηθεί από τη χειραφέτηση, εάν πραγματικά επιθυμεί να είναι ελεύθερη. Αυτό μπορεί να ηχεί παράδοξο, αλλά είναι, εντούτοις, πάρα πολύ αληθινό.

Τι έχει επιτύχει μέσω της χειραφέτησής της; Δικαίωμα ίσης ψήφου σε μερικές πολιτείες της Αμερικής. Έχει όμως αυτό το γεγονός εξαγνίσει την πολιτική ζωή μας, όσο είχαν προβλέψει κάποιοι καλοπροαίρετοι υποστηρικτές της ιδέας αυτής; Όχι, βεβαίως. Είναι πράγματι η ώρα που θα έπρεπε τα πρόσωπα με σαφή και υγιή κρίση να πάψουν να μιλούν για τη διαφθορά στην πολιτική σε έναν τόνο που θα άρμοζε σε οικοτροφείο. Η σήψη της πολιτικής δεν έχει καμία σχέση με τα ήθη ή τη χαλαρότητα των ηθών διαφόρων πολιτικών προσωπικοτήτων. Η αιτία της σήψης είναι εντελώς υλική. Η πολιτική είναι η αντανάκλαση του κόσμου των επιχειρήσεων και της βιομηχανίας, που λειτουργούν με αρχές, όπως «είναι ευλογία να παίρνεις παρά να δίνεις», «αγοράστε φτηνά και πουλήστε ακριβά», «το ένα βρώμικο χέρι νίβει τ' άλλο». Δεν υπάρχει καμία ελπίδα ότι κι η γυναίκα ακόμη, με το δικαίωμα της ψήφου, θα εξαγνίσει την πολιτική.

Η χειραφέτηση έχει επιφέρει την οικονομική εξίσωση της γυναίκας με τον άνδρα· μπορεί δηλαδή η γυναίκα να επιλέξει με τι θα ασχοληθεί και το επάγγελμα της. Αλλά δεδομένου ότι η φυσική της κατάρτιση τόσο στο παρόν όσο και στο παρελθόν δεν την έχει εφοδιάσει με την απαραίτητη δύναμη για να ανταγωνιστεί με τον άντρα, αυτή αναγκάζεται συχνά να εξαντλήσει όλη την ενέργεια και τη ζωτικότητα της και κάνει τα πάντα προκειμένου να φτάσει την αξία που επιβάλλει η αγορά. Πολύ λίγες τα καταφέρνουν, μιας και είναι γεγονός ότι οι γυναίκες δάσκαλοι, γιατροί, δικηγόροι, αρχιτέκτονες, μηχανικοί ούτε αντιμετωπίζονται με την ίδια εμπιστοσύνη, όπως οι άνδρες συνάδελφοί τους, ούτε λαμβάνουν ίσες αμοιβές. Και εκείνες που πραγματικά επιτυγχάνουν την τόσο ελκυστική ισότητα, σε γενικές γραμμές το καταφέρνουν εις βάρος της σωματικής και ψυχικής ευημερίας τους. Και όσον αφορά τη μεγάλη μάζα των εργαζόμενων κοριτσιών και γυναικών, πόση ανεξαρτησία αλήθεια κερδίζουν, όταν η στενότητα αντιλήψεων και η έλλειψη ελευθερίας από το σπίτι αντικαθίστανται από τη στενότητα αντιλήψεων και την έλλειψη ελευθερίας στο εργοστάσιο, το ζαχαροπλαστείο, το πολυκατάστημα ή το γραφείο; Κι επιπρόσθετα, μετά από τη σκληρή καθημερινή εργασία έρχεται και το φορτίο της φροντίδας για το κρύο, θλιβερό, ακατάστατο και καθόλου ελκυστικό «σπίτι μου, σπιτάκι μου». Λαμπρή ανεξαρτησία!

Δεν είναι να απορεί κανείς γιατί εκατοντάδες κορίτσια είναι πρόθυμα να δεχτούν την πρώτη πρόταση γάμου που θα τους γίνει, έχοντας σιχαθεί την «ανεξαρτησία» τους πίσω από το ταμείο, τη μηχανή ραβίματος ή τη γραφομηχανή. Είναι το ίδιο έτοιμες να παντρευτούν όσο τα κορίτσια της μεσοαστικής τάξης, τα οποία ανυπομονούν ν' απαλλαγούν από το ζυγό της γονικής υπεροχής. Μια κατ' ευφημισμό ανεξαρτησία, η οποία σε οδηγεί μόνο στο να κερδίζεις τα προς το ζην, δεν είναι και τόσο δελεαστική ούτε τόσο ιδανική, ώστε να μπορεί κάποιος να περιμένει πως η γυναίκα θα τα θυσιάσει όλα γι' αυτήν. Η

ιδιαίτερα εγκωμιασμένη ανεξαρτησία μας τελικά δεν είναι τίποτε άλλο από μια αργή διαδικασία που εξασθενίζει και καταπνίγει τη φύση της γυναίκας και τα ένστικτα της αγάπης και της μητρότητας.

Εντούτοις, η θέση του εργαζόμενου κοριτσιού είναι μακράν πιο φυσική και ανθρώπινη από αυτήν της φαινομενικά πιο τυχερής αδελφής της στα πιο καλλιεργημένα επαγγελματικά κοινωνικά στρώματα - δασκάλες, γιατροί, δικηγόροι, μηχανικοί κλπ- οι οποίες πρέπει να εμφανίζουν μια αξιοπρεπή, ενδεδειγμένη εικόνα παρά το ότι ζωή μέσα τους αδειάζει και σιγά σιγά νεκρώνει.

Η υπάρχουσα αντίληψη για την ανεξαρτησία και τη χειραφέτηση της γυναίκας είναι στενή: ο φόβος της αγάπης για έναν άντρα που δεν είναι κοινωνικά αντάξιός της είναι υπαρκτός, ο φόβος ότι ο έρωτας θα της στερήσει την ελευθερία και την ανεξαρτησία της, ο φόβος μήπως η αγάπη ή η χαρά της μητρότητας απλά την εμποδίσουν στην πλήρη εξάσκηση του επαγγέλματός της, όλα αυτά συνδυάζονται για να κάνουν την χειραφετημένη σύγχρονη γυναίκα μια εξαναγκασμένη καλόγρια, της οποίας η ζωή με τις μεγάλες εξαγνιστικές θλίψεις της και τις βαθιές μαγευτικές της χαρές κυλά μπροστά της χωρίς ν' αγγίζει την ψυχή της.

Η χειραφέτηση, όπως αυτή γίνεται κατανοητή από την πλειοψηφία των υποστηρικτών και υπέρμαχών της, έχει πολύ στενό πεδίο, ώστε να επιτρέψει την αγάπη χωρίς όρια και την έκσταση που εμπεριέχονται στα βαθιά συναισθήματα της αληθινά ελεύθερης γυναίκας, μητέρας, αγαπημένης.

Η τραγωδία της αυτοσυντηρούμενης ή αλλιώς οικονομικά ανεξάρτητης γυναίκας δεν βρίσκεται στα υπερβολικά πολλά αλλά στα υπερβολικά λίγα βιώματα. Είναι αλήθεια πως η σημερινή γυναίκα ξεπερνά την αδερφή της των προηγούμενων γενεών όσον αφορά στη γνώση του κόσμου και της ανθρώπινης φύσης. Γι' αυτόν ακριβώς το λόγο αισθάνεται βαθιά την έλλειψη της ουσίας της ζωής, η οποία από μόνη της μπορεί να εμπλουτίσει την ανθρώπινη ψυχή, και που χωρίς αυτήν οι γυναίκες στην πλειοψηφία τους γίνονται απλώς αυτόματες επαγγελματικές μηχανές.

Το γεγονός ότι μια τέτοια κατάσταση πραγμάτων επρόκειτο να έρθει ήταν κάτι που προέβλεψαν εκείνοι που συνειδητοποίησαν ότι στη σφαίρα της ηθικής παρέμεναν ακόμα πολλά σάπια συντρίμια από την εποχή της αδιαφιλονίκητης ανωτερότητας του άντρα: συντρίμια που ακόμα και τώρα θεωρούνται χρήσιμα. Κι αυτό που είναι πιο σημαντικό είναι ότι ένας μεγάλος αριθμός από τις χειραφετημένες γυναίκες είναι ανίκανες να κάνουν χωρίς αυτά. Κάθε κίνηση, που στοχεύει στην καταστροφή των υφισταμένων θεσμών και την αντικατάστασή τους με κάτι πιο προηγμένο και πιο πλήρες, έχει οπαδούς που στη θεωρία ενστερνίζονται τις πιο ριζοσπαστικές ιδέες, αλλά εντούτοις στην καθημερινότητά τους είναι σαν το μέσο Φιλισταίο, που προσποιείται για να γίνει σεβαστός από τους άλλους και πασχίζει να κερδίσει την καλή γνώμη των αντιπάλων του. Υπάρχουν, για παράδειγμα, σοσιαλιστές και αναρχικοί ακόμα, οι οποίοι, ενώ πρεσβεύουν την ιδέα ότι η ιδιοκτησία είναι ληστεία, αγανακτούν εάν κάποιος τους οφείλει την αξία μισής ντουζίνας καρφίτσες.

Ο ίδιος αυτός Φιλισταίος απαντάται στο κίνημα για τη χειραφέτηση της γυναίκας. Κίτρινοι δημοσιογράφοι και άχρωμοι συγγραφείς έχουν φτιάξει μία εικόνα της χειραφετημένης γυναίκας που κάνουν τις τρίχες κάθε καλού πολίτη και της ανιαρής συντρόφου του να σηκωθούν όρθιες. Κάθε μέλος του κινήματος για τα δικαιώματα της γυναίκας απεικονίστηκε ως μια George Sand στη δική της απόλυτη απόρριψη της ηθικής. Γι' αυτήν τίποτα δεν ήταν ιερό. Δεν είχε κανέναν σεβασμό για την ιδέα της ιδανικής σχέσης μεταξύ άντρα και γυναίκας. Εν ολίγοις, η χειραφέτηση αντιπροσώπευσε μόνο μια απερίσκεπτη ζωή γεμάτη σεξουαλικό πόθο και αμαρτία, που δεν λαμβάνει υπόψη την κοινωνία, τη θρησκεία και την ηθική. Οι υπέρμαχοι των δικαιωμάτων της γυναίκας αγανάκτησαν ιδιαίτερα με μια τέτοια απεικόνιση της γυναίκας και στερούμενοι χιούμορ έδωσαν όλη τους την ενέργειά τους για να αποδείξουν ότι δεν ήταν καθόλου τόσο κακές όσο τις περιέγραφαν, αλλά ακριβώς το αντίθετο. Φυσικά, όσο η γυναίκα ήταν ο σκλάβος του άνδρα, δεν θα μπορούσε να είναι καλή και αγνή, αλλά τώρα που ήταν ελεύθερη και ανεξάρτητη θα αποδείκνυε πόσο καλή μπορούσε να είναι και πώς η επιρροή της θα είχε μια καθαρτική επίδραση σε όλους τους κοινωνικούς θεσμούς. Είναι αλήθεια πως το κίνημα για τα δικαιώματα της γυναίκας έχει σπάσει πολλά παλιά δεσμά, έχει όμως σφυρηλατήσει και νέα. Το μεγάλο κίνημα της ΑΛΗΘΙΝΗΣ χειραφέτησης δεν συνάντησε ποτέ το υπέροχο εκείνο είδος των γυναικών που θα μπορούσαν να κοιτάζουν κατάφατσα την ελευθερία. Το στενό, πουριτανικό όραμά τους απέκλεισε

από τη συναισθηματική ζωή τους τον άντρα ως ταραξία αμφισβητήσιμου χαρακτήρα. Ο άντρας δεν ήταν ανεκτός με κανένα τίμημα, εκτός ίσως ως πατέρας ενός παιδιού δεδομένου ότι ένα παιδί δεν θα μπορούσε να έρθει στη ζωή χωρίς πατέρα. Ευτυχώς, ο πιο σκληρός πουριτανισμός δεν θα ήταν ποτέ αρκετά ισχυρός για να σκοτώσει τον έμφυτο πόθο για τη μητρότητα. Αλλά η ελευθερία της γυναίκας συνδέεται στενά με την ελευθερία του άντρα, και πολλές από τις αποκαλούμενες χειραφετημένες αδελφές μου φαίνεται να αγνοούν το γεγονός ότι ένα παιδί γεννημένο σε συνθήκες ελευθερίας χρειάζεται την αγάπη και την αφοσίωση κάθε ανθρώπινου όντος, άντρα ή γυναίκας, που σχετίζεται μαζί του. Δυστυχώς, αυτή τους η στενή αντίληψη για τις ανθρώπινες σχέσεις έχει επιφέρει μεγάλη δυστυχία στις ζωές του σύγχρονου άνδρα και γυναίκας.

Περίπου πριν από δεκαπέντε χρόνια εμφανίστηκε το έργο της λαμπρής Νορβηγίδας Laura Marholm, το «Γυναίκα, μία μελέτη χαρακτήρα». Ήταν από τις πρώτες που επέστησαν την προσοχή μας στην κενότητα και τη στενότητα της υπάρχουσας αντίληψης για τη χειραφέτηση της γυναίκας και την τραγική επίδρασή της στην εσωτερική ζωή της γυναίκας. Στο έργο της μιλά για τη μοίρα διάφορων χαρισματικών γυναικών διεθνούς φήμης, όπως τη μεγαλοφυή Eleonora Duse, τη μεγάλη μαθηματικό και συγγραφέα Sonya Kovalevskaja, την καλλιτέχνη και ποιητική φύση Marie Bashkirtzeff, που πέθανε τόσο νέα. Μέσα από κάθε περιγραφή της ζωής αυτών των εξαιρετικής πνευματικότητας γυναικών μένει το ίχνος του ανικανοποίητου πόθου για μια γεμάτη, ολοκληρωμένη και όμορφη ζωή αλλά και το ίχνος της ανησυχίας και της μοναξιάς που απορρέουν από την απουσία μιας τέτοιας ζωής. Μέσω αυτών των αριστοτεχνικών ψυχολογικών σκίτσων δεν μπορούμε να μην κατανοήσουμε ότι όσο υψηλότερη είναι η διανοητική ανάπτυξη της γυναίκας, τόσο λιγότερες οι πιθανότητές της να συναντήσει έναν ταιριαστό σύντροφο, ο οποίος θα δει σ' αυτήν όχι μόνο την ερωμένη αλλά και τον άνθρωπο, το φίλο, το σύντροφο και την ισχυρή εκείνη προσωπικότητα, που δεν μπορεί και δεν πρέπει να χάσει ούτε ένα από τα στοιχεία που την χαρακτηρίζουν.

Ο μέσος αυτάρκης άντρας με το γελοίο υπεροπτικό του ύφος πατροναρίσματος του γυναικείου φύλου, είναι αναπόδεκτος στη γυναίκα, όπως απεικονίζεται στη «μελέτη χαρακτήρα» της Laura Marholm. Εξίσου ανυπόφορος είναι ο άνδρας που δεν βλέπει σ' αυτήν τίποτα περισσότερο από το επίπεδο και την ευφυΐα της και αποτυγχάνει, όμως, να ξυπνήσει τη γυναικεία φύση της.

Μια πλούσια διάνοια και μια ευαίσθητη ψυχή θεωρούνται συνήθως απαραίτητες ιδιότητες μιας βαθιάς και όμορφης προσωπικότητας. Στην περίπτωση της σύγχρονης γυναίκας όμως, αυτές οι ιδιότητες λειτουργούν ως εμπόδιο στην πλήρη αποδοχή της οντότητάς της. Εδώ και περισσότερο από εκατό χρόνια, η βασισμένη στο «μέχρι ο θάνατος να μας χωρίσει» της Βίβλου παλιά μορφή γάμου έχει απορριφθεί ως θεσμός αντιπροσωπευτικός της κυριαρχίας του άνδρα πάνω στη γυναίκα, της πλήρους υποταγής της στις ιδιοτροπίες και τις εντολές του, και της απόλυτης εξάρτησής της από το όνομα και την οικονομική του υποστήριξη. Έχει επανειλημμένως αποδειχθεί ότι η παλαιού τύπου συζυγική σχέση αναμφισβήτητα περιόρισε τη γυναίκα στο ρόλο του υπηρέτη και αυτού που φέρνει στον κόσμο τα παιδιά του άντρα. Κι όμως συναντάμε πολλές χειραφετημένες γυναίκες που προτιμούν το γάμο μ' όλες του τις ανεπάρκειες από τη στενοχώρια μιας ζωής χωρίς γάμο· ζωής στενάχωρης και αφόρητης εξαιτίας των αλυσίδων της ηθικής και κοινωνικής προκατάληψης που περιορίζουν και δεσμεύουν τη φύση της γυναίκας.

Η εξήγηση μιας τέτοιας ασυνέπειας εκ μέρους πολλών προχωρημένων γυναικών βρίσκεται στο γεγονός ότι ποτέ δεν κατάλαβαν αληθινά την έννοια της χειραφέτησης. Πίστεψαν ότι το μόνο που χρειαζόταν ήταν ανεξαρτησία από τις εξωτερικές δεσμεύσεις. Οι εσωτερικοί τύραννοι, πολύ πιο επιβλαβείς για τη ζωή και την ανάπτυξη -οι ηθικές και κοινωνικές συμβάσεις- αφέθηκαν να φροντίσουν μόνοι τους εαυτούς τους. Και το έκαναν. Και φαίνεται πως τα πηγαίνουν εξίσου θαυμάσια με το μυαλό και τις καρδιές των πιά δραστήριων υποστηρικτών της χειραφέτησης της γυναίκας, όπως ακριβώς έκαναν και με το μυαλό και τις καρδιές των γιαγιάδων μας.

Αυτοί οι εσωτερικοί τύραννοι έχουν είτε τη μορφή της κοινής γνώμης είτε απλά του τι θα πει η μαμά, ο αδελφός, ο πατέρας, η θεία, ο οποιοσδήποτε συγγενής. Τι θα πουν η κα Grundy, ο κος Comstock, ο εργοδότης ή το Συμβούλιο Εκπαίδευσης; Τι θα πουν όλοι αυτοί οι κουτσομπόληδες, οι ντετέκτιβ της ηθικής, οι δεσμοφύλακες του ανθρώπινου πνεύματος; Η γυναίκα δεν μπορεί να αυτοαποκαλείται

χειραφετημένη έως ότου μάθει να αποκρούει τους τυράννους αυτούς, να πατά σταθερά στο έδαφος επιμένοντας για την απεριόριστη ελευθερία της, να ακούει τη φωνή της φύσης της είτε πρόκειται για το μεγαλύτερο θησαυρό της ζωής, την αγάπη για έναν άνδρα, είτε για το λαμπρότερο προνόμιό της, το δικαίωμα να γεννήσει ένα παιδί. Πόσες χειραφετημένες γυναίκες είναι αρκετά γενναίες, ώστε να αναγνωρίσουν ότι η φωνή της αγάπης τους καλεί, κτυπώντας άγρια τα στήθη τους, απαιτώντας να ακουστεί, να ικανοποιηθεί.

Σ' ένα από τα μυθιστορήματά του, τη «Νέα ομορφιά», ο γάλλος συγγραφέας Jean Reibrach προσπαθεί να απεικονίσει την ιδανική, όμορφη, χειραφετημένη γυναίκα. Το ιδανικό ενσαρκώνεται από ένα νέο κορίτσι που είναι παθολόγος. Μιλά έξυπνα και σοφά για το πώς να ταΐσει κάποιος τα νήπια, είναι καλή και δίνει δωρεάν φάρμακα στις φτωχές μητέρες. Συζητά με ένα νεαρό γνώριμό της άνδρα για τις υγειονομικές συνθήκες του μέλλοντος και για το πώς οι διάφοροι βάκιλοι και τα μικρόβια θα εξολοθρευθούν, αν οι τοίχοι και τα πατώματα φτιαχτούν από πέτρα κι αν οι κουβέρτες και οι κρεμάστρες φύγουν απ' τη ζωή μας. Η ίδια φυσικά ντύνεται πολύ απλά και πρακτικά, συνήθως στα μαύρα. Ο νεαρός άνδρας, που στην πρώτη συνάντησή τους είχε μαγευτεί από τη σοφία της χειραφετημένης φίλης του, μαθαίνει βαθμιαία να την καταλαβαίνει και μια ωραία ημέρα καταλαβαίνει ότι την αγαπά. Είναι νέοι, αυτή είναι καλή και όμορφη και, μολονότι η ενδυμασία της είναι πάντοτε άκαμπτη, η εμφάνισή της μαλακώνει με το άψογα καθαρό άσπρο κολάρο και τις μανσέτες. Θα περιμέναμε να της εξομολογηθεί την αγάπη του, αλλά αυτός δεν είναι από εκείνους που διαπράττουν τέτοιους ρομαντικούς παραλογισμούς. Η ποίηση και ο ενθουσιασμός της αγάπης αποστρέφουν τα κόκκινα από ντροπή πρόσωπα τους μπροστά στην αγνή ομορφιά αυτής της γυναίκας. Καταπνίγει τη φωνή της φύσης του και παραμένει στη θέση του. Αυτή, επίσης, είναι πάντα συνεπής, πάντα λογική, πάντα συμπεριφέρεται με καλό τρόπο. Φοβάμαι πως, εάν έκαναν τελικά σχέση, ο νεαρός άνδρας θα είχε διακινδυνεύσει να παγώσει μέχρι θανάτου. Πρέπει να ομολογήσω ότι δεν μπορώ να δω τίποτα όμορφο σε αυτήν τη νέα ομορφιά, η οποία είναι τόσο κρύα όσο οι πέτρινοι τοίχοι και τα πατώματα που αυτή ονειρεύεται. Θα προτιμούσα τα τραγούδια αγάπης των ρομαντικών εποχών, τον Don Juan και την Madame Venus, το κλέψιμο των ερωτευμένων με σκάλα και σχοινί μια νύχτα με φεγγάρι, την κατάρα του πατέρα, τους στεναγμούς της μητέρας και τα σχόλια περί ηθικής των γειτόνων από την ορθότητα και την ευπρέπεια που μετριούνται με τον χάρακα. Εάν η αγάπη δεν ξέρει πώς να δώσει και να πάρει χωρίς περιορισμούς, τότε δεν είναι αγάπη αλλά μια συναλλαγή που δεν χάνει ούτε μια ευκαιρία να υπογραμμίζει τα υπέρ και τα κατά.

Η μέγιστη ανεπάρκεια της χειραφέτησης στις μέρες μας βρίσκεται στην τεχνητή της ψυχρότητα και τον στενό της καθωσπρεπισμό, οι οποίες δημιουργούν ένα κενό στην ψυχή της γυναίκας που δεν την αφήνει να πιεί από την πηγή της ζωής. Κάποτε παρατήρησα ότι φαίνεται να υπάρχει μια βαθύτερη σχέση μεταξύ της ντεμοντέ μητέρας και κυράς του σπιτιού, που πάντα βρίσκεται σε επιφυλακή για την ευτυχία των μικρών της και την άνεση εκείνων που αγαπά, και της αληθινά νέας γυναίκας, περισσότερο απ' ό,τι μεταξύ της τελευταίας και της μέσης χειραφετημένης αδελφής της. Οι ιεραπόστολοι της χειραφέτησης απλά και ξεκάθαρα με καταδίκασαν ως αιρετική, για δέσιμο στον πάσσαλο της πυράς. Ο φανατισμός τους δεν τους άφησε να καταλάβουν ότι η σύγκρισή μου μεταξύ παλαιού και νέου έγινε απλά για να αποδείξω ότι ένας σημαντικός αριθμός γιαγιάδων μας είχε περισσότερο αίμα στις φλέβες του, πολύ περισσότερο χιούμορ και πνεύμα, και βεβαίως μεγαλύτερη φυσικότητα, περισσότερη καλοσύνη και απλότητα από την πλειοψηφία των χειραφετημένων επαγγελματιών γυναικών που γεμίζουν τα κολλέγια, τις αίθουσες εκμάθησης και τα διάφορα γραφεία. Αυτό δεν σημαίνει επιθυμία για επιστροφή στο παρελθόν ούτε και καταδικάζει τη γυναίκα να επιστρέψει στην παλαιά σφαίρα της ύπαρξής της, την κουζίνα και το βρεφικό σταθμό.

Η σωτηρία βρίσκεται σε μία ενεργητική πορεία προς ένα φωτεινότερο και σαφέστερο μέλλον. Χρειαζόμαστε ανεμπόδιστη ανάπτυξη πέρα από τις πεπαλαιωμένες παραδόσεις και συνήθειες. Το κίνημα για τη χειραφέτηση της γυναίκας δεν έχει ως τώρα κάνει παρά μόνο το πρώτο βήμα προς αυτήν την κατεύθυνση. Πρέπει να ελπίζουμε ότι θα συλλέξει δύναμη για να κάνει το επόμενο. Το δικαίωμα ψήφου ή τα ίσα πολιτικά δικαιώματα μπορεί να είναι σωστά ως απαιτήσεις, αλλά η αληθινή χειραφέτηση δεν ξεκινά ούτε στις ψηφοφορίες ούτε στα δικαστήρια. Αρχίζει από την ψυχή της γυναίκας. Η Ιστορία μάς λέει ότι κάθε καταπιεσμένη τάξη κέρδισε την αληθινή απελευθέρωση από τους αφέντες της μέσα από τις δικές της προσπάθειες. Είναι απαραίτητο η γυναίκα να πάρει το μάθημά της, να συνειδητοποιήσει ότι η ελευθερία της θα φθάσει ως εκεί που θα φτάσει η δύναμή της για να πετύχει την ελευθερία αυτή. Είναι,

επομένως, πολύ σημαντικότερο γι' αυτήν να ξεκινήσει από την εσωτερική αναγέννησή της, ν' απελευθερωθεί από το βάρος των προκαταλήψεων, των παραδόσεων και των εθίμων. Η απαίτηση για ίσα δικαιώματα σε κάθε δραστηριότητα της ζωής είναι σωστή και δίκαιη, αλλά, τελικά, το πιο ζωτικής σημασίας δικαίωμα είναι το δικαίωμα να αγαπήσει και να αγαπηθεί. Πράγματι, εάν η μερική χειραφέτηση της γυναίκας πρόκειται να γίνει πλήρης και αληθινή, θα πρέπει αυτή να απομακρύνει τη γελοία αντίληψη ότι για να αγαπηθεί, για να γίνει ερωμένη και μητέρα, θα πρέπει γίνει συνώνυμη του σκλάβου ή του υποδεέστερου γενικώς. Θα πρέπει να ξεφορτωθεί την παράλογη αντίληψη του δυϊσμού των φύλων ή αλλιώς του ότι ο άνδρας και η γυναίκα αντιπροσωπεύουν δύο ανταγωνιστικούς κόσμους.

Η μικροπρέπεια χωρίζει, η ευρύτητα του πνεύματος ενώνει. Ας είμαστε ανοιχτόμυαλοι και μεγαλόψυχοι. Ας μην αγνοήσουμε τα ζωτικής σημασίας πράγματα εξαιτίας του όγκου των μικροπραγμάτων που μας περιβάλλουν. Η ορθή αντίληψη για τη σχέση των δύο φύλων δεν αναγνωρίζει κατακτητές και κατακτημένους: δεν γνωρίζει παρά μόνο ένα πράγμα: το να δίνεσαι χωρίς περιορισμούς προκειμένου να βρεις τον πλουσιότερο, βαθύτερο και καλύτερο εαυτό σου. Αυτό μόνο μπορεί να γεμίσει το κενό και να μετασχηματίσει την τραγωδία της χειραφέτησης της γυναίκας σε χαρά, απεριόριστη χαρά.

*Μετάφραση Βασίλης Δημόπουλος. Αναδημοσίευση από το περιοδικό Νυκτεγερσία.